

Almanach

För Året
Efter Frälsarens Christi Födelse,
1847.

Till **STOCKHOLMS** Horisont,
belägen wid 59 grad. 20½ min. Polhöjd.
Efter

Hans Kongl. Maj:ts

Nådigsste stadgande,
med utestutande privilegium,
utgifwen af
Des Vetenskaps-Akademi.

Stockholm, P. A. Norstedt & Söner.

Er. sälles, häftadt och sturet, för 4 Skillingar B:ko.

Om wigten af Husflöjder och Winäringar för Swenska Landbruket.

In mera menniskan öfwar sina anlag och sin arbetsficklighet, in mera tilltaga och utvecklas de. Arbetaren på slättbygden kan på samma tid gräfwä några dubbelt så många famnar diken, som arbetaren i fogsbygden, under det den sednare kan hugga dubbelt så många famnar wed, som den förre. Arbetaren i en spiksmidia, som aldrig smider annat än spik, winer derigenom en färdighet, som sätter honom i stånd att tillverka ett ojemförligt större belopp af denna wara, än en waulig smed, som endast någon gång tillverkar den. — På denna grund hwilar arbetsfördelningen, och derigenom, öfwenom genom användandet af maskiner, såres fabriksarbetaren i stånd att på samma tid tillverka en ferdubbel mängd af samma wara, och det oaktadt i wisa fall göra den af bättre beskaffenhet, än som är möjligt för den enkla arbetaren, hvilken ensam måste förfärdiga alla delarne af det fabrikat, som utgör föremålet för hans slit. Det kan således synas fördelaktigt att hwar och en blott syfvelsättes med ett yrke, för att deri uppnå den högsta fullkomlighet, under det han af andra köper sina öfriga behof, hvilka i sin ordning tillverkas bättre och billigare af dem, som dermed utestutande syfvelsätta sig. I de länder der landbruket, i följd af ett blidare luftstreck, kan bedrivas nästan året om, utan att af vinterkylan wara afbrutet i mer än 2 eller 3 månader, under hvilka dock landmannen har full syfvelsättning genom grös, dans aftenbening och bortförande till saluplatserna, boskapskötseln, gödselns utförande och behandling m. m., går det också till på sådant sätt, och så wäl landbruket som de andra näringarne synas winna på en sådan sakernas ordning.

I Sverige, der jorden wauligen 6 månader om året är tillfrusen, wisar sig förhållandet helt annorlunda. De sommararbeten som man, i länder med blidare luftstreck, utför på tio, måste den Swenska landmannen fullborda på sex månader, och behöfwer derför använda en wida större arbetsstyrka på en gång. Men detta försäde antals arbetare måste syfvelsättas öfwen under årets öfriga 6 månader, och då wintern under denna tid hindrar landbrukets

arbetet, måste de användas till något annat, än deras egentliga yrke. Wi se här genast ett förhållande uppstå, som hindrar användandet af den nyh uppställda grundsatsen om arbetsfördelningen, och hwarigenom största delen af Sweriges arbetare, af hvilka omkring tio tiondedelar äro landmän, beröfwas de fördelar, som derigenom annars wore att winna. — Det är ej utan att denna betraktelse är nedslående, och den har ock hos ätsfälliga afsirat den något förhastade slutsatsen, att Sweriges landbruk under inga wälkor kunde rästa med andra, mera lyckligt lottade länders. Lätm oss undersöka huru härmed kan förhållas sig.

Landbruket fordrar wisertligen, liksom de flesta andra näringar, en wis grad af konstfärdighet hos arbetaren, men som han dock, under en god ledning, lätt och snart förwärfwar. Att med ficklighet föra plogen, lian och spaden, att handfa säd och gräsströn, wäl laga och stacka m. m. äro färdigheter som på några månader kunna inhämtas, och sedan icke bortglömmas. I det handlag och den ficklighet som det egentliga landbruket fordrar, står den Swenske arbetaren icke tillbaka för andra länders, ja han öfwerträffar dem i flera delar. Det är deremot i de arbeten, hvilka han, ei blott för att icke wara syfvellös, utan för att kunna lefwa, måste företaga om wintren, som hans underlägsenhet egentligen skulle träda i dagen, ty — med så undantag — är öfwerlägsenheten här på deras sida, som öfwa samma arbeten året om. Här träffa wi således den egentliga swärigheten. Wi wilja dock försöka att närmare taga den i betraktande, för att se om man ei öfwen här kan tillämpa den gamla regeln: att sällan någon ställning i lifwet är så lycklig, att den ei har sina olägenheter, och sällan någon så olycklig, att den ei medför något godt; ja till och med att fördelarne ofta nog äro större än det skenbara onda.

In lättare och billigare landbrukaren kan erhålla sitt behof af de andra näringarnas produkter, in mera kan han, om klimatet annars tillåter det, utestutande egna sig åt sitt yrke. Men erfarenheten wittnar att denna utestutande syfvelsättning, till och med wid ett så mångfaldigt yrke som landbruket, medför en lägre grad af utbildning, så af kroppssom själsförmögenheter, än som är händelsen, då syfvelsättningarne mera omwexla. Af denna syfvel

fårningarnes mångfald, hvilken det nordiska klimatet gör till en naturlag, uppkommer den hårdighet, snabbhet, styrka och wighet, den rådhighet i alla lifwets omwärlande händelser, den själssnärvaro i faran och det djerfwa, af alla motgångar ofösweliga mod, som utmärkt och ännu utmärker nordens innewånare.

Vänne dlrika fördelar icke äro wårda några uppoffringar? De erhållas ej heller utan sådana. Wåtom of dock tillse hwilka dessa uppoffringar äro, och om de utgöra ett alltför högt pris för hwad genom dem winnes.

Wi hafwa redan yttrat, att wilforet för möbligheten att ifka jordbruk i ett land, der jorden i 6 månader om året är tillfrusen, beror derpå att kunna fördelaktigt syhselsätta den under samma tid öfwerföddiga arbetsstyrkan. Då man nu ej hos en befolkning, hwars hufwudyrke är landbruk, kan wänta fabriksarbetarens konsts färdighet, så drager man deraf den slutsatsen, hvilken wi hittills låtit gälla såsom fullt riktig, att de waror som sålunda tillwiskas, blifwa både sämre och dyrare, än då de förfärdigas af dem, som dermed utesluzande syhselsätta sig. — Att låta sig nöja med en dyrt och dålig wara, i stället för en billig och god, är ingen liten uppoffring. Men måne den är merkelig? En närmare granskning torde lätt kunna beswara frågan.

Diff med andra länders allmoge, bygger den Swenske bonden sielf sina Hus, och förfärdigar så wäl sin åker och färdskap, som sina enkla möbler och husgeråd. — Husen kunde wara bättre och ändamålsenligare, ja äfwen billigare, men dels måste de byggas efter lag, dels afwikel allmogen ej häri från ortens sed, och detta förutsatt, kunna de ej byggas billigare och swåriligen bättre än som sker. Hwad des redskap och möbler m. m. angår, så äro de både billigare och starkare, d. w. s. bättre, än dem som han får hos snickaren, och att äfwen finare möbler, fullt ut så goda, fast ej alldeles med det utseende, som de hwilka förfärdigas i städerna, kunna tillwiskas af landmannen, derpå se wi dagliga prof. Hwad lärstret, walmar, ylletyger, strum por, wantar, hästtäcken, flåta bomullstyger m. m. beträffar, så tillwiskas allmogen dem ojemförligt mycket billigare och starkare, än de för närwarande kunna fås från fabrikerne, hwilka af landmannen undersållas. Till yttre utseendet

hafwa fabrikerne tillweringar wiserligen företräde. Äfwen i åtfylliga andra tillweringar t. ex. wäggur, wäskedar m. m. täfwar allmogen ej utan framgång med fabrikerne. Erfarenheten wedeläger dertföre på det bestämdaste den hittills som ofelbar ansedd satsen, "att landmannen icke kan täfwa i de tillweringar, hwilka kunna drifwas fabriksmässigt och med tillhjelp af maskiner;" men nyckeln till denna gåta är ingen annan än den, att han drifwer dem så som hin åring, och på lediga stunder, då han eljest skulle wara syhlofs. I strid med en sådan medtäfware har fabrikanten swårt att bestå, ty någon winst måste han dock beräkna, sedan räntan på kapitalet, arbetsfolkets afönning, maskinernas slitning och reparering, råämners transport till fabriken m. m. blifwit afdrager; men för huslitens som ej är underkastad dessa afbrännningar, är hela skillnaden emellan råämners pris och den färdiga warans, ren behållning.

Men en icke obetydlig mängd föremål för huslitens äro af den art att ingen täfwan med fabriksindustrien kan komma i fråga. Sådana äro i allmänhet de binäringar som afse stogsprodukternas beredning och förädling, såsom de förbrukade tillweringarne af redskap, möbler, husgeråd, tröskwerk, wagnar, hjul, laggekål m. m. samt äfwen beredningen af potastka och tiära. Dit höra förfärdigandet af wäggur och barulekaker, stenhuggeri, saltning och rökning af lött och släkt, infamling och försälning af tagel, nöthår, borst, släder, lumpor, horn och klöfwar, kreatursben m. m. Det kan synas som wore förtiensten här ganska ringa; men det finns ett gammalt ordspråk som säger, "att man skall äta stillingarne, ty riksdalvarne äta sig sielfwa;" och ett annat låter, "att man icke bör ause något för så stort, att det icke kan uppåas, och intet för så litet att det bör försummas."

Så stor är i sanning binäringarnes och huslitens insigtande på landbruket, att det utan dem knappast kan bestå i vår kalla nord; men med dem kunna wi ej allenast bestå, utan äfwen täfwa med lyckligare länder. Wåtom of för öfrigt ej glömma, att Gudsfruktan, slit och arbetsamhet, måtta, sans och ordning, samt mod och ihärdighet wid utförandet af alla företag äro de dygder som göra folken rika och måktiga; de äro of grundwärdarne för den ensiltens lycka.